

50 ГОДИНИ ОТ ОСНОВАВАНЕТО НА АСЕАН

Доц. д-р Илиян Матеев, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий”

Резюме: Асоциацията на страните от Югоизточна Азия - АСЕАН е основна на 8 август 1967 г. в Банкок (Тайланд). На тази дата ръководителите на Индонезия, Малайзия, Сингапур, Тайланд и Филипините подписват Декларацията за АСЕАН. На 7 януари 1984 г. към Асоциацията се присъединява Бруней, на 28 юли 1995 г. - Виетнам, на 23 юли 1997 г. - Лаос и Мианмар, а на 30 април 1999 г. - Камбоджа, превръщайки я в десетчленна организация.

Ключови думи: АСЕАН, Югоизточна Азия.

Икономическото, политическото и социално-културно сътрудничество, както и интеграция в АСЕАН, изминаха дълъг 50-годишен път от създаването на Асоциацията като в началото връзките между страните-членки се задълбочаваха предимно в областите на политиката и дипломатията, а не в икономическата сфера. С течение на времето бяха развити и стопанските взаимовръзки между членуващите в АСЕАН държави, превръщайки организацията в най-амбициозния пример за регионално сътрудничество и интеграция в развиващия се свят.

Началото на съвременния икономически регионализъм в Югоизточна Азия започва след Втората световна война, като преминава през три фази през периода от края на 1945 г. до Азиатската финансова криза от 1997-1998 г.¹

Първата фаза, продължила от края на Втората световна война до средата на 50-те години на XX век е предимно доминирана от вижданията на САЩ и Великобритания относно типа на една бъдеща регионална асоциация в Югоизточна Азия. Вътре в региона политическите реалности и традиционни колониални връзки са препятствали интеграцията. Малая, Северно Борнео (Саравак, Сабах и Бруней) и Сингапур са били все още британски колонии, докато Лаос, Камбоджа и южната част от Виетнам до 1954 г. са били управлявани от Франция. Същевременно Филипините и Тайланд са давали приоритет на връзките си със САЩ, пред тези със страните от региона.²

¹ Gipouloux, Francois, (Editor), „Regional Economic Strategies in East Asia: A Comparative Perspective”, Maison Franco-Japonaise, Tokyo, Japan, 1994, p. 16

² ASEAN Secretariat, „ASEAN-Economic Co-operation”, Institute of Southeast Asian Studies,

Втората фаза на интеграция в Югоизточна Азия започва през 1961 г. със създаването по предложение на малайския министър-председател Абдул Рахман на Асоциация на Малая, Тайланд и Филипините (АСА - Асоциация на Югоизточна Азия /Association of Southeast Asia), която просъществува за кратко, без да постигне големи успехи в областта на икономическото сближаване на тези страни. Другият проект за сътрудничество между страните от Югоизточна Азия - Мафилиндо (Асоциация на Малая, Филипини и Индонезия), предложен през 1963 г., също остава само на хартия.

Основната причина за провалите на АСА и Мафилиндо е съществуването на остри политически противоречия между участниците в тях, които не са позволили да се пристъпи към решаване на икономическите им проблеми.³

Разногласията и противоречията в процеса на контактите между Малая от една страна и Индонезия, и Филипините от друга се задълбочават, след създаването през септември 1963 г. на Федерация Малайзия (включваща Малая, Саравак, Сабах и Сингапур⁴), тъй като Индонезия и Филипините имат по това време териториални претенции към Северно Борнео (Саравак и Сабах).⁵ Тук трябва да се отбележи, че народите на трите държави принадлежат към малайската група, но след пристигането на европейците през XVI век се развиват в различни посоки. Така например филипинците приемат масово християнството, докато малайците и индонезийците са силно повлияни от исляма, който постепенно заменя хиндуизма (с изключение на остров Бали) и месните традиционни вярвания.

Третата фаза на интеграция започва на 8 август 1967 г. На тази дата в Банкок (Тайланд), Индонезия, Малайзия, Сингапур, Тайланд и Филипините приемат историческо решение за създаване на Асоциация на страните от Югоизточна Азия-ASEAN (Association of Southeast Asian Nations).⁶

Страните-членки на АСЕАН приемат т.н. „**Декларация от Банкок**”, според която целите на АСЕАН са: увеличаване темповете на икономическия растеж, ускоряване социалния прогрес и културното развитие на региона чрез коопериране.⁷

Singapore, 1998, p. 15

³ Чуфрин Г., „Економическая интеграция в Азии”, изд. „Международные отношения”, М., 1974 г., стр. 119

⁴ До 9 август 1965 г.

⁵ ASEAN Secretariat, „ASEAN-Economic Co-operation”, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore, 1998, p. 16

⁶ www.aseansec.org

⁷ ASEAN Secretariat, „ASEAN-Economic Co-operation. Transition & Transformation”, Institute

Освен официално прокламираните цели има и още една, която е особено важна в този момент: ограничаване разпространението на комунизма в Югоизточна Азия и влиянието на Китайската народна република и Северен Виетнам.

През първите девет години от съществуването на АСЕАН развитието на икономическото сътрудничество протича бавно, поради политическите противоречия между Сингапур, Малайзия, Индонезия и Филипините. Търговията между страните от АСЕАН дори за известно време намалява. Проваля се и идеята на министрите на външните работи, приета в Манила през 1971 г. за създаване на Общ пазар и валутен съюз.⁸

Възможностите за икономическо сътрудничество в АСЕАН в края на 60-те и началото на 70-те години от гледна точка на обективните условия са ограничени и от това, че стопанските структури на страните-участнички са еднотипни, големината на вътрешния пазар е все още сравнително малка, местните и международните комуникации - слаборазвити (с изключение на Сингапур и континентална Малайзия).

Създаването на „Общ пазар“ през 70-те години се смята за нереалистична цел, тъй като между страните от АСЕАН все още съществуват сериозни противоречия.

Повратен момент за развитието на АСЕАН настъпва на 24 февруари 1976 г., когато на о-в Бали (Индонезия) се състои първото съвещание на държавните глави на страните от АСЕАН. Подписани са „Декларация за съгласие в АСЕАН“ (ASEAN Concord) и „Договор за дружба и сътрудничество в Югоизточна Азия“ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia). Решено е да се учреди Секретариат със седалище Джакарта, Индонезия.⁹

Срещата в Бали открива нов етап в развитието на АСЕАН, тъй като са ясно определени целите и задачите, стоящи пред Асоциацията за десет години напред. Всъщност тя поставя началото на реално, пълномащабно икономическо сътрудничество.

Точно една година след срещата на остров Бали, на 24 февруари 1977 г. в Манила е прието „Споразумение за преференциална търговия между страните-членки на АСЕАН“ (Agreement on ASEAN Preferential Trading Arrangements /PTA/), чрез което е направена огромна стъпка към постепенно премахване на митата и ограниченията в търговията между страните от АСЕАН - стъпка към бъдещо създаване на Зона за свободна търговия в АСЕАН.¹⁰

---

of Southeast Asian Studies, Singapore, 1998, p. 17

⁸ Пак там, стр. 19

⁹ www.aseansec.org

¹⁰ Пак там

Като цяло 70-те и 80-те години на XX век са период, характеризиращ се с висок икономически растеж за повечето страни-членки на Асоциацията.

През 1993 г. Световната банка дори публикува доклад, носещ следното название: „**Източноазиатското чудо: икономически растеж и обществена политика**”, в който се заявяваше следното: „Източна Азия”¹¹ постигна дълъг период на високо и устойчиво развитие. От 1965 до 1990 г. икономиките от региона нарастваха по-бързо от всеки друг район на света. Това постижение се дължи до голяма степен на невероятните успехи на следните икономики: Япония, четирите „тигъра” - Хонконг, Република Корея, Сингапур и Тайван, на Китай, както и на трите нови индустриални икономики от Югоизточна Азия - Индонезия, Малайзия и Тайланд.”¹²

Честванията по случай 30-та годишнина на АСЕАН, обаче бяха помрачени от започналата на 2 юли 1997 г. **Азиатска финансова криза**.

Азиатската финансова криза от 1997-1998 г. имаше особено негативен стопански ефект, но в същото време съдейства за ускоряване на развитието интеграционните процеси и икономическия регионализъм в Източна Азия.

На 16 декември 1997 г. бе проведена среща на високо равнище между десетте страни-членки на АСЕАН и Япония, Китай, и Република Корея. Създаден бе регионалният форум **АСЕАН+3**.

На Втората неформална среща на АСЕАН¹³, състояла се в Куала Лумпур (Малайзия) от 14 до 16 декември 1997 г., бе приета **Програма 2020 (Vision 2020)**, предвиждаща създаването на Икономическа общност на АСЕАН до 2020 г., по подобие на ЕИО.

На Деветата среща на високо равнище, проведена в Бали през октомври 2003 г., бе приета програма за създаване до 2020 г. на **Общност на АСЕАН**, основаваща се на три стълба: **Общност за сигурност на АСЕАН (ASEAN Security Community - ASC)**¹⁴, **Икономическа общност на АСЕАН (ASEAN Economic Community - AEC)**¹⁵ и **Социално-културна общност на АСЕАН (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC)**.^{16 17}

¹¹ Под „Източна Азия” се разбират Източна и Югоизточна Азия.

¹² The World Bank, „The East Asian Miracle. Economic Growth and Public Policy”, Published for the World Bank by Oxford University Press, N.Y., 1993, p. 1

¹³ Останалите т.н. „неформални срещи” са следните: 1-та в Джакарта (30 ноември 1996г.), 3-та в Манила (27 - 28 ноември 1998 г.) и 4-а в Сингапур (22 - 25 ноември 2000г.).

¹⁴ www.asean.org/communities/asean-political-security-community

¹⁵ www.asean.org/communities/asean-economic-community

¹⁶ www.asean.org/communities/asean-socio-cultural-community

¹⁷ Mushahid, Ali, „Fresh impetus for Asian Security Community”, The Straits Times, Singapore,

Четиринадесет години след издаването на доклада „**Източноазиатското чудо: икономически растеж и обществена политика**”, през 2007 г. Световната банка публикува монография, носеща названието: „**Източноазиатският ренесанс: идеи за икономически растеж**”,¹⁸ в която се доказва, че „Източна Азия”¹⁹ не само е успяла напълно да се възстанови от Азиатската финансова криза, но и че се е превърнала в основен двигател на световния икономически растеж.

Особено важна за развитието на интеграционните процеси в АСЕАН бе проведената от 18 до 22 ноември 2015 г. в Куала Лумпур, Малайзия, Двадесет и седма среща на върха. На нея десетте лидери на страните-членки подписаха знаменателна декларация, чрез която се институционализира създаването на **Икономическа общност на АСЕАН** - един от трите стълба на **Общността на АСЕАН**, която започна формално да функционира от 31 декември 2015 г.^{20 21}

През следващите три години до 2020 г. се очаква да завърши подготовката и да започне функционирането и на останалите два стълба: **Общност за сигурност на АСЕАН** (ASEAN Security Community - ASC) и **Социално-културна общност на АСЕАН** (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC), както е предвидено на срещата в Бали от октомври 2003 г.

ЛИТЕРАТУРА

1. ASEAN Secretariat, „ASEAN-Economic Co-operation”, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore, 1998
2. Gill, I. & Kharas., H., „An East Asian Renaissance. Ideas for Economic Growth”, The World Bank, Washington DC, 2007
3. Gipouloux, Francois, (Editor), „Regional Economic Strategies in East Asia: A Comparative Perspective”, Maison Franco-Japonaise, Tokyo, Japan, 1994, p. 16
4. Mushahid, Ali, „Fresh impetus for Asian Security Community”, The Straits Times, Singapore, Dec.05, 2003, p.29
5. The World Bank, „The East Asian Miracle. Economic Growth and Public Policy”, Published for the World Bank by Oxford University Press, N.Y., 1993, p.1
6. Чуфрин Г., „Экономическая интеграция в Азии”, изд. „Международные отношения”, М., 1974 г., стр.119
7. <http://asean.org/>
8. <http://asia.nikkei.com/>

Dec.05, 2003, p.29

¹⁸ Gill, I. & Kharas., H., „An East Asian Renaissance. Ideas for Economic Growth”, The World Bank, Washington DC, 2007

¹⁹ Под „Източна Азия” се разбират Източна и Югоизточна Азия.

²⁰ www.asean.org/storage/2015/12/KL-Declaration-on-Establishment-of-ASEAN-Community-2015.pdf

²¹ http://asia.nikkei.com/Politics-Economy/International-Relations/Giant-market-still-takes-baby-steps-on-freer-services-migration?n_cid=NARAN012